

20.

DE
UNIVERSALIS
PRIMÆVÆ ECCLESIAE
AUCTORITATE

EXERCITATIO,

QVAM

AVSPICE DEO OPT. MAX.

SVB PRAESIDIO

FRIDERICI VLRICI CALIXTI

S. THEOL. D. ET PROF.

PVBLICE

IN ACADEMIA IVLIA

DIE MARTII

SVSTINEBIT

IOHANNES HINSE

SÆSENSIS.

HELMESTADT,

IN TYPOGRAPHEO CALIXTINO EXCVBIT
HENNINGVS MULLERVS.

CIO 15 CLIV.

*Admodum reverendo, clarissimo & eru-
ditissimo viro,*

DN. M. IOHANNI ANDREÆ, ad D. Pe-
tri apud Sufatenses Pastori primario, sacrique Ministerii
ibidem Inspectori vigilantissimo, Hospiti olim meo
admodum benefico & Promotori
venerando;

VT ET

*Reverendo, pietate & doctrinâ egregio
viro,*

DN. HENRICO MEIERO, Verbi divini
in Dincter Præconi fidelissimo, Avunculo meo
maximè honorando;

NEC NON

Præstantissimo & doctissimo viro,

DN. CHRISTOPHORO Hingst / Sufatensis
Gymnasii Collegæ dignissimo, Fratri meo ut unico
ita dilectissimo;

*Exercitationem hanc academicam in animi grati
monumentum & ulterioris favoris incita-
mentum*

Confecro & dedico

IOHANNES Hingst.

Σὺν Θεῷ.

DE VNIVERSALIS PRIMÆ
ECCLESIAE AVCTO-
RITATE.

N omnibus, quotquot mente huma-
nâ comprehendi possunt, disciplinis prin-
cipia esse, è quibus conclusiones deducan-
tur, manifestius est, quàm ut probatione
opus sit. Nisi enim in demonstrationi-
bus & deductionibus, sive dogmata fidei
sive res, quæ rationi subsunt, concernant, ponamus prin-
cipium, in quo intellectus sistat, & ultra quod progredi
non detur, quodque ipsum aliunde non probetur aut
deducatur, necessum est huiusmodi probationes vel in
circulum commeare, vel in infinitum abire. Dari au-
tem progressum in infinitum ut impossibile, ita circu-
lum committere absurdum est.

II. Cæterùm licet unum saltem sit primum & sum-
mum principium, huic tamen plura subordinari, & ad
modam conclusionis è priori deduci nihil prohibet.
De disciplinis, quæ principiis lumine naturæ notis inædi-
ficantur, solliciti nunc non erimus, saltem principia
conclusionum Theologicarum considerabimus. De
primo autem & summo, sacrâ videlicet Scripturâ, egi-
mus aliàs: modò secundarium, ab ipsâ Scripturâ com-
mendatum, & ab œcumeniorum Conciliorum Patribus
ad hostes veritatis expeditiùs prosternendos adhibitum,

contemplabimur. Facit utriusque mentionem sanctus Augustinus de doctrinâ Christianâ libro III cap. II; *Regula fidei*, inquit, *de Scripturarum planioribus locis, & Ecclesie auctoritate percipitur.* Cum Augustino facit Vincentius Lerinensis Commonitorii sui initio; *scripti profecto non delirantis alicujus monachi, ut hodie non nemo appellat, & proinde delirum, sed ut Magdeburgenses judicant, eruditum & acutum, quodq; hereticorum fraudes clarè in apertum producat, detegat atq; egregiè impugnet, quin & præsens valdè remedium & antidotum quasi contra eorum venena ministret: in quo scriptoris vis ingenii eluceat, & doctrine magnitudo.* Sed ipsa viri verba, ad rei præsentis illustrationem in primis facientia, integrè adscribo. *Qui in fide, inquit, sanus atq; integer permanere vult, duplici modo munire fidem suam, Domino adjuvante, debet, DIVINAE LEGIS AUCTORITATE, tum deinde ECCLESIAE CATHOLICAE TRADITIONE.* Rursus Commonitorii secundi cap. antepenultimo: *Fides vera duobus modis approbatur, primum divini canonis auctoritate; deinde Ecclesie catholice traditione: non quia canon solus non sibi ad universa sufficiat, sed quia verba divina pro suo plerique arbitrato interpretantes, varias opiniones erroresq; concipiunt.*

III. Si Vincentium igitur audiamus & sequamur, duo erunt principia, è quibus articuli fidei & ea, quæ ad salutem necessaria sunt, probentur, SCRIPTURA & TRADITIO, sive consentiens primæ priscaque Ecclesie testimonium.

IV. Quoniam autem termino principii hîc utimur, breviter, quòd diversimodè accipiatur, indicabimus. Sumitur principium (de principio cognoscendi nos loqui liquet) tribus potissimùm modis. Primo enim eo nomine interdum medius terminus venit, quem
aliàs

Cent V.
cap. x.

aliàs principium incomplexum vocant. Deinde ita appellatur integra propositio, quâ medius terminus syllogismi continetur; quam complexum principium dicere amant. Tertio nonnunquam principii nomine id quoque intelligitur, quod est ἀρχὴ πρὸς ἡτοιχῆσθαι, ἀφ' ἧς λαμβάνομεν τὰς περὶ ἕκαστον ἀρχάς, principium quoddam vel elementum, aut si mavis quasi domicilium, (unde ejusmodi quoque Loca appellantur) è quo principia rei cuiusque sumimus; ut Theophrastus apud Alexandrum Aphrodisiensem in Proœmio super primum Topicorum loquitur.

V. Quando autem dicimus juxta mentem Vincentii duo esse principia, quibus articuli fidei & quæ ad salutem sunt necessaria, probentur, nempe Scripturam & Traditionem veteris Ecclesiæ; inconcussam cupimus fervari hoc discrimen, quod S. Scriptura sit unicum illud primum & summum, supra quod non sit aliud: Traditio verò Ecclesiæ, secundarium, à priori non solum commendatum, eique subordinatum, sed per legitimam & bonam consequentiam inde deductum & derivatum, ut cum eo comparatum non sit principium, sed conclusio. Deinde ne quisquam quod dextrâ tradimus, sinistrâ arripiat, addimus & monemus, nos per traditionem non velle intellectam doctrinam à Scripturis canonicis alienam, sed potius Ecclesiæ priscae catholiceque testimonium & consensum, quo ipsa illa, quæ in Scripturis proponuntur, dogmata comprobentur. Nihil itaque nobis commune cum Pontificiorum placito, qui per traditionem sive verbum non-scriptum, doctrinam quæ in canonicis Scripturæ libris non contineatur, & nihilominus creditu ad salutem necessaria sit, intelligunt.

VI. Scripturam ipsam quod attinet, esse eam principium, ultra quod in discursu sub lumine fidei circa res credendas progredi non liceat, negabit nemo, nisi qui ejus auctoritatem ab Ecclesiæ, aut fortè Romani Pontificis auctoritate pendere persuasus fuerit. Traditioni verò Ecclesiasticæ & venerandæ antiquitati haut facile detrahet, nisi qui vel superbiâ tumet, vel ignorantia laborat. Nihil itaque moramur eos, qui ut venerandi prisce Ecclesiæ consensus vim enervent, in opprobrium aliorum, qui magni faciunt & tuentur, ineptum *quinque secularium* vocabulum commenti sunt.

VII. Verùm enim verò longè rectius judicavit beatus noster Chemnitius, quando primâ parte Examinis, ubi agit de tertio Traditionum genere, *Simplex*, inquit, *veritas firmiter fundata & sibi bene conscia, nec reformidat nec subterfugit vera antiquitatis testimonia.* Et ubi agit de quarto: *Nullum est dubium, primitivam Ecclesiam accepisse ab Apostolis & viris Apostolicis non tantum textum, ut loquimur, Scripturæ, verùm etiam legitimam & nativam ejus interpretationem.* Et ubi agit de sexto: *Fatemur nos ab illis dissentire, qui fingunt opiniones, quæ nulla habent testimonia ullius temporis in Ecclesiâ—Sentimus etiam nullum dogma in Ecclesiâ novum, & cum totâ antiquitate pugnans recipiendum.*

IX. Cæterùm hoc principium nemo non admittit, *Quidquid Sacra canonica Scriptura dicit, divinitus scriptum & infallibiliter verum est.* Dicit autem Scriptura, adversus Ecclesiam, nempe catholicam universam, *non prevalitur esse portas inferorum*, id est, à vitiis irrepentibus, persequutionibus incumbentibus & hæresibus sive erroribus fundamenta evertentibus nunquam eam superatum aut pessumdatum iri: quod sit *columna & firmamentum veritatis*, cui ipse Christus Dominus se omnibus diebus usque ad
cor-

Matt. 16, 18.

x Tim. 3. 15.

Matt. ult.
v. ult.

consummationem seculi futurum promiserit. Hinc itaque sequitur, universam Ecclesiam, quando agitur de doctrinâ fundamentali & ad salutem necessariâ, non posse falli aut errare; & proinde ex priore principio hæc nascitur conclusio, Quod universa Ecclesia unanimi consensu amplectitur, id minimè est rejiciendum.

IX. Porro Romanum orbem & imperium primæ Apostolicæ Ecclesiæ domicilium præbuisse ex ipsâ itidem Scripturâ, Actisque & Epistolis Apostolicis manifestum est: nempe Ierosolymis, Antiochiæ, Romæ, Corinthi, Ephesi, imò per universum orbem Romanum Apostolorum Apostolicorumque virorum operâ fundatas fuisse Ecclesias ad posteritatem notas & nobiles. Et has veras Christi fuisse Ecclesias, sinceritate doctrinæ & sanctimoniâ vitæ illustres, fortunarum suarum vitæque & sanguinis fatis diu prodigas, alio nullo fine, nisi ut fidem Christi & doctrinam, quam ab Apostolis acceperant, illibatam conservarent, itidem è Scripturâ manifestum est. *Sancti sunt cum quibus bellum gessit bestia, Romani imperii imago, Apocal. XIII, 7. Mulier illa, quæ est urbs illa magna, quæ habet regnum super reges terræ, ebria est sanguine sanctorum & martyrum Iesu, Apocal. XVII, 18 & 6. Et hi draconem illum magnum, serpentem illum antiquum, qui vocatur Diabolus & satanas, qui seducit totum terrarum orbem, per sanguinem agni & per sermonem testimonii sui vice-runt, & animæ suæ prodigi fuerunt usque ad mortem, Apoc. XII, 9 & 11. Proximè itaque à Scripturâ, vel unâ cum Scripturâ, ipsâ indice & auspice, audiamus voces & doctrinam sanctorum & martyrum Iesu, cum quibus pugnavit, & quorum sanguine ebria fuit urbs illa magna, habens imperium super reges terræ. Dum enim martyres Iesu vocat, dum per sermonem testimonii eorum*

fata.

satana superatum esse docet, hoc ipso ad eorum testi-
monia de Iesu audienda, præsertim quæ unanimi con-
sensu omnes tulerunt, & pro quibus stabiliendis mor-
tem oppetierunt, nos invitat.

X. Neque verò quum urbs dominatrix desineret
Ecclesiam affligere, illico pejus habere cœpit, sed respi-
ravit potius, & insurgentibus hæresibus majore nisu &
auctoritate se objecit, coactis œcumenicis synodis, quæ
rejicerent & damnarent omnes illos, qui divinitatem
vel Filii vel Spiritus sancti inficiarentur, verbive incar-
nati vel personam discerperent vel naturas confunde-
rent, confectis in hanc rem tantorumque mysteriorum
declarationem symbolis & confessionibus, non tantum
eorum, qui præsentibus interessent, sed deinceps omni-
um orthodoxorum per subsequuta hæcenus secula con-
sensu approbatis. Posteriora tempora deteriora fue-
runt, irrupentibus hinc inde & lacerantibus imperij
provincias barbaris, & non minus Ecclesiæ quam rei-
publ. tranquillitatem studiorumque oportunitatem e-
ripientibus: denique Romano Pontifice imperium in
ceteros Christiani orbis Episcopos affectante, & in La-
tinos paulatim obtinente. Sicut autem è Scripturâ de-
ducitur effatum paulò antè propositum; ita vel maxi-
mè hoc, quod modò subjicimus, *Quod universa primæ-
væ, Apostolicæ ætati proxima, meliorumque seculorum Ecclesia
unanimes consensu tanquam dogma ad salutem necessarium, aut
huic fini à Christo institutum sacramentum habuit & professa
fuit, id quoque nobis ut tale est habendum. Item consequen-
ter, Quod ejusmodi testimonio destitutum, ut tale non est habend-
um.* Atque ita clarè, nisi nos omnia fallunt, quomo-
do auctoritas traditionis ecclesiasticæ ex Scripturâ de-
ducatur ei que subordinetur, ostendimus. Et hinc uni-
ver-

versalis Ecclesiae Traditioni proximum post S. Scripturam locum deberi, & principii secundarii nomine venire posse, existimamus.

XI. Probatâ autem, & ad eum modum ex sacris literis deductâ priscae traditionis auctoritate, proximum erit, ut quæ sint notæ, juxta quas examinata à fuco & falsitatis suspitione liberetur, dispiciamus. Tres itaq; juxta Vincenrium legitimæ traditionis constitui possunt notæ, Univerſitas, Antiquitas, Consensio: quas si cuiſpiam ad duas, Univerſitatem & Antiquitatis consensum reducere placuerit, non refragamur.

XII. Quomodo hæreticorum particularitati V-
niverſalitas opposita olim fuerit, passim indicat Vin-
centius. *Vnius aut certè paucorum vesania universorum sani-* VNIVER-
tatem anteferri jubet. Sed illis temporibus sine dubio SITAS.
facilius fuit cognoscere, quid universæ Ecclesiae crede-
rent & docerent, quàm hiſce nostris, quibus sub tot im-
peria, regna & dominia universalis distracta est Ecclesia, ut
propemodum impossibile, aut difficile minimum sit cer-
tis documentis efficere, ut de omnibus totius mundi Ec-
clesiarum Doctõrumque sententiis liquido constet. Cap. 5.

XIII. Cæterùm difficultatem eam videtur com-
pensare, quòd argumentum suppeditet ad eos, qui seor-
ſim dogma aliquòd, à quo cæteræ omnes Ecclesiae dissen-
tiant, tuentur, erroris & novitatis convincendos satis
aptum. Sic quòd Pontificii Pontificis Romani super
universam Ecclesiam de jure divino primatum sive prin-
cipatum, & privilegio divino concessam infallibilita-
tem soli tuentur; quòd qui Reformati audiunt, soli præ-
sentiam corporis & sanguinis Christi in sanctâ Eucha-
ristiâ negant; quòd nonnulli dissentientibus omnibus
aliis novum ubiquitatis dogma commenti sunt, mag-
num

num est erroris argumentum. Nihil itaque sic enunciare prohibet; *Quicquid particularis aliqua Ecclesia, dissentientibus & contradicentibus omnibus aliis totius orbis Christiani Ecclesiis, ad salutem creditu necessarium docet, id quod talem necessitatem attinet, non immerito suspectum haberi potest.*

XIV. Est etiam alius, nec contemnendus fanè, argumenti hujus usus. Ponamus cum Iudæo aut Muhammedano eò deventum esse, ut agnito errori renunciare, & Christianam veritatem amplecti non abnuat, suspensum tamen teneri, cui Christianorum inter sese dissidentium parti nomen dare tutius sit. Non posse ei rectiùs responderi arbitror, quàm dicendo; non obtrusum iri quæcunque unaquæque pars seorsim doceat, sed sufficere si ea amplectatur, in quibus omnes unanimiter conveniant, aut certè ea, in quibus tres partes (loquendo nunc de Ecclesiis in Europâ) adversus unam aliquam conspirent.

XV. Huc etiam facit in Ecclesiis passim usitatum & receptum canticum de Spiritu sancto: *Qui per diversitatem linguarum cunctarum gentes in unitate fidei congregasti.* Spiritus enim sanctus gentes cunctarum diversarum linguarum non congregavit in unitate fidei de primatu & infallibilitate Romani Pontificis, sed in unitate fidei articulorum symboli Apostolici, & quidem intellectorem juxta declarationem & expositionem, quæ à primis œcumenicis Conciliis profecta. Deinde profitentur nostræ etiam Ecclesiæ, Spiritum sanctum universos Christianos unanimi in fide consensu coadunare. Verba symboli metro vernaculo comprehensi ita habent, *die ganze Christenheit auff Erden/ helt in einem Sinne gar eben.* Quisnam igitur est unanimis iste, quo Spiritus sanctus universas Christi Ecclesias copulat, consensus?

sensus? Non certè circa infallibilitatem Romani Pontificis, Purgatorium, Indulgentias aut Iubilæum; sed unanimis, constans & immotus circa fundamentales, quos regulam fidei veteres vocant, articulos. Hunc consensum intellectum volumus, quando Univerſitatem legitimæ traditionis notam esse dicimus.

XVI. Univerſitati addimus alteram traditionis notam, Antiquitatem seu consensum potius antiquitatis, quo niti plus habet, nisi fallor, certitudinis & minus difficultatis. Consensum autem hunc assequemur, non si privatas quorundam Doctorum opiniones & sententias seligamus, sed si omnium vel certè penè omnium inter se collatas seſtemur, & quicquid non unus aut duo tantum, sed omnes pariter uno eodemq; consensu aperte, frequenter, perseveranter tenuisse, scripsisse, docuisse cognoverimus, ut denuo cum Vincentio loquamur, qui tenendum esse monet quod *VNIVERSALITER ANTIQVITAS* traditum sit; item quod *VBIQVE*, quod *SEMPER*, quod *AB OMNIBVS* creditum. *Sedeorum, inquit, duntaxat Patrum sententiæ conferenda sunt, qui in fide & communionem catholicam sanctè, sapienter, constanter viventes, docentes & permanentes, vel mori in Christo fideliter, vel occidi pro Christo feliciter meruerunt. Quibus tamen hac lege credendum est, ut quicquid vel omnes, vel plures uno eodemq; sensu manifestè, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint; id pro indubitato, certo, ratòq; habeatur: quicquid verò quamvis ille sanctus & doctus, quamvis episcopus, quamvis confessor & martyr, præter omnes aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias & occultas & privatas opiniunculas à communis, publicæ ac generalis sententiæ auctoritate secretum sit.* Hujusmodi limitibus circumscripta & juxta has condiciones examinata Traditio,

ANTI-
QVITAS.

Cap. 4.

Cap. 29.

Cap. 3.

Cap. 39.

tio, quæ includit etiam symbola & confessiones œcumenicarum synodorum, genuina & legitima est, mereturque principij conclusionum Theologicarum secundarii complexi nomen & locum. Sacræ verò Scripturæ hoc ipso quidquam detrahi tantum abest, ut potius Scripturæ se opponant, qui conclusionem ex eâ deductam oppugnant.

XVII. Derivatur autem ad nos primæ priscæque Ecclesiæ consensus sive notitia ejus per duos, ut sic loquamur, rivos, quorum unum vocaveris ipsa symbola, confessiones & declarationes, quas in Conciliis ut plurimum edidit unanimique consensu recepit. Et quamquam rivus hic alicubi deficere videri possit, revera tamen ex quo Ecclesia habuit symbola quæ profiteretur, uti mox ab ipsis initiis Apostolicum habuit, nunquam defecit. Alterum dixeris *multorum & magnorum consentientes sibi sententias magistrorum*, quemadmodum loquitur Vincentius: quem etiam paullò ante audivimus dicentem, *Quicquid vel omnes vel plures uno eodemq; sensu frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoq; habeatur.*

XIX. Primariorum & præclaris dotibus insignium Doctorum scripta fati dentibus divinâ providentiâ erepta hodieque exstant, in quibus quid à majoribus suis, Apostolis & Apostolicis viris acceperint, bonâ fide testantur; quid ipsi docuerint apertè loquuntur. Non immeritò igitur haberi possunt interpretes & os orthodoxæ antiquitatis: reliquorum etiam, quorum aut nulla unquam fuerunt, aut nulla hodie exstant scripta, non coætaneorum modò, sed etiam post-sequentium quasi magistri & præceptores. Ab his itaque non est

est quod opinemur dissensisse doctores, doctibus & famam inferiores, quorum nulla exstant scripta: nec dissensere populi non aliam nisi à suis magistris sibi propositam fidem edocti & amplexi. Multorum itaque & magnorum priscae Ecclesiae magistrorum consensus, qui ex scriptis eorum inter se collatis innotescit, Catholicam priscae Ecclesiae fidem ab hac parte manifestat.

XIX. Quod si verò jam quæras de probationis huius certitudine, qualis & quanta censeretur, dicimus, eam parem esse ei, per quam Scripturarum Canon seu catalogus probatur; parem quoque ei, per quam Oecumenica concilia eorumque symbola & confessiones nobis innotescunt. Neutrum enim aliter, quàm per testimonia & consensum veterum nobis insinuatur. Est scilicet, ut verbo dicamus, certitudo illa moralis, & *tanta, quanta de rebus gestis humanis inter homines esse potest.* Verba sunt venerandi Parentis, Prooemio in libros Augustini de doctrinâ Christianâ & Vincentij commonitorium. Quum autem illud hodie in paucorum sit manibus, unicuique locum ex eo hinc apponemus, in quo omnia, quæ hactenus diximus, quasi ἀνακεφαλαιώσται. Ita autem habet: *Summa eorum quæ diximus huc redit, non potuisse fieri, ut Ecclesia universa, in primis Ecclesia primorum seculorum in vicem capitum seu articulorum fidei falsitates amplecteretur & ad posteros propagaret, ut Ecclesia, inquam, universaliter antiquitus in fundamentis religionis erraret; & hoc nobis constare eâ certitudine, quâ sacris Scripturis divinisq; promissionibus adsentimur: quæ vero fuerit publica & passim recepta primorum seculorum doctrinâ, è prisceorum doctorum consensu, quem scripta illorum inter se collata manifestum relinquant, patere certitudine morali, quæ in illo quidem genere maxima sit & formidinem oppositi sufficienter excludat.*

XX. Cæterùm, ut quantum in nobis est omnes legenti scrupulos eximamus, addimus etiam non propterea commendari Antiquitatis consensum quòd è Sacrà Scripturâ, quæ ad salutem creditu necessaria sunt, sufficienter non innotescant, sed ut hæreticorum, in evertendis fidei articulis & torquendis Scripturis perversitas eò amplius & hoc etiam modo retundatur. Objectioni obviam ivit Vincentius Commonitorii sui cap. II. *Quamvis enim perfectum Scripturarum canonem esse sibiq, ad omnia satis superq, sufficere confiteatur, propter varii tamen erroris anfractus multum necesse esse docet, ut Prophetica & Apostolica interpretationis linea secundum ecclesiastici & catholici sensus normam dirigatur.* Ad eundem modum David Chytræus tractatu De lectione historiarum, qui Chronologiæ Herodoti & Thucydidis præmittitur. *Ut navis, inquit, stat firmiter nixa duabus ancoris, ita quum ad vocis divinae testimonium, consentiens veteris & purioris Ecclesie iudicium accedit, non modò voluptate singulari mentes pie afficiuntur, verùm etiam fides nostra non parum confirmatur.*

XXI. Scripsit ad Serimum & Celmum Principem CHRISTIANVM LVDOVICVM Ducem Brunsvicensis & Luneburgensem venerandus Parens meus Præfatione ante quinquennium editâ: *Coluit & colit academia Iulia studium primæ antiquitatis ecclesiasticæ, tenax sinceritatis & simplicitatis doctrine, quam de summis sanctæ nostræ religionis mysteriis proposuerunt, symbolisq, & confessionibus suis declararunt œcumenica prima concilia Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum & Chalcedonense; nec novitates, quæ allinere nonnulli conati sunt, umquam admisit: & veritatem è Scripturâ demonstratam hoc etiam ipso testimonio rectè confirmari censuit.*

XXII. Rem in academiâ Iuliâ ita se habere docent
Statu-

Statuta Facultatis Theologicae, quorum hæc sunt verba :
*Ad initia studii Theologici adultiores postea historiam Ecclesie
omnium temporum—adjungent, ut judiciis & consensu catholi-
ca Ecclesie Dei fidem confirment, & recrudescencia subinde no-
stris temporibus similia certamina dijudicare gravius possint.*
Non audet se opponere D. Hulsemannus præfatione ad
eundem Sermonem Principem, quam maledicæ suæ Dialy-
si præmisit: pro suâ tamen immani conviciandi libidine
Parentem ait *manifestum veteratorem egisse, ac tantumdem
dixisse, se consensui scriptorum ecclesiasticorum tribuere facul-
tatem demonstrandi res credendas, sive unâ cum Scripturis, si-
ve post Scripturas, sive in quantum hæc ex Scripturis demonstra-
ri non possunt.* Quod numquam Parenti in mentem ve-
nit, & directè adversatur illis, quæ juxta Vincentii Com-
monitorium aliquoties inculcavit. Sed Hulsemannus
pollet facultate interpretandi non saltem sua verba &
suam sententiam, sed aliena quoque verba, ipsique sen-
tentiam, quam voluerit & in calumniam rapere possit,
affingendi.

XXXIII. Sunt anni xxv, quum Commonitorium
illud Parens ederet, & Pontificiis factò agmine in has
provincias tunc irrupentibus, opponeret. Solent e-
nim illi obtrectare, quòd Protestantes consensum anti-
quitatis Ecclesiasticæ contemnant, vel etiam convel-
lant. Dicebat videlicet cum Urbano Regio: *Habet B. Operum
Lutherus in omnibus precipuis sive fundamentalibus doctri- parte 1,
nae sue articulis proba & locupletia testimonia veteris Ecclesie, pag. 430.
quod non sit nova doctrina, qualem esse adversarii calumniantur.*
Ad retundendam itaque hanc sive suspicionem sive ca-
lumniam edidit Parens Commonitorium Vincentij,
ut ostenderet se paratum esse non tantum nostra utpo-
te antiqua adserere, sed etiam nova Pontificiorum dog-
mata.

Proemii
pag. 97.

mata, nempe de primatu & infallibilitate Romani Pontificis, de ejusdem potestate deponendi Imperatores & Reges, eorumque subditos à juratâ fidelitate absolven- di, de transsubstantiatione, de subtracto communican- tibus calice, de Missis solitariis, de Sacrificio propriè di- cto, de Purgatorio, de Indulgentiis & pluribus aliis, non solum ex Sacrà Scripturâ, sed etiam juxta ductum Vincentii ex traditione sive unanimi antiquæ & primæ Ecclesiæ consensu prosternere: certus videlicet, nihil e- jusmodi consensu posse stabiliri, nisi quod Sacris Scri- pturis contineatur. Appellat igitur ὑποβολὴν αἰῶν & spuriam traditionem, quâ Pontificii res & doctrinas ad salutem necessarias nusquam Scripturarum expressas propagari fingant. Neque, si vel maximè legitima sit, principium est abso- lutum, independens vel primarium, sed à Scripturâ de- rivatur, ejusque respectu est conclusio. Et quum ple- rique quid sit consensus antiquitatis & quomodo eum deduci oporteat, non adsequantur, non est principium demonstrandi curvis quodvis credendum; sed saltem apud do- ctiores & peritiores ejus potest esse usus. Qui verò in- telligunt, quòd certitudo ejus divinis promissionibus nitatur, & quomodo in conspicuum producat, non possunt quod per eum probatur, pro lubitu repudiare, sed tenentur acceptare. Est itaque talibus principium ad rem.

XXIV. Cæterùm ordinariè, quando dogma ali- quod probatur, primas tenet demonstratio ex Scriptu- ris; & hanc, ubi locus & opus est, excipit & sequitur pro- batio ex consensu antiquitatis. Neque verò vel hæc vel illa est demonstratio, qualis in syllogismo apodicti- co δόσι, ubi idem est principium essendi & cognoscen- di; sed, sive Scripturâ sive Consensu antiquitatis utaris, utro-

utrobique non nisi principio cognoscendi uteris. Quod si autem ad hominem sive cum Pontificio agas, isq; contendat, sua, qualia superius producta sunt, Traditione vel Consensu antiquitatis, sepositâ Scripturâ, evincere, quidni ei permittatur? tantundem videlicet lucraturo, si probè examen instituatur, hoc modo quantum alio, id est, nihil. Interim Parens Vincentium, quem ederet, sequutus multa necesse habuit dicere *de collaris inter se majorum sententiis*, deque eo, quod probati magistri, *non uno aut duo tantum, sed omnes pariter uno eodemq; consensu aperte, frequenter, perseveranter tenuerint, scripserint, docuerint*; quamquam persuasus, prolatis antiquissimis symbolis & synodorum, præsertim œcumenicarum, confessionibus, unanimi universalis Ecclesiæ consensu receptis & approbatis, operam probandi & certitudinem compendiferi. Observandum enim est, nec singulos doctores nec multos in unum collectos, & ne quidem universalia, quæ vocant, concilia privilegio non errandi pollere vel muniri: sed quando multorum & magnorum doctorum testimonia vim universalis consensus induunt, eumque manifestant, tum ijs certitudinem detrahi non posse. Sic etiam symbola & confessiones ipsarum œcumenicarum, quas vocant, synodorum auctoritas & certitudo non à præsentibus Patribus & formularum auctoribus derivatur, sed à subsequuto universalis Ecclesiæ consensu, receptione & approbatione.

XXV. Atque ita sententiam nostram de auctoritate antiquitatis Ecclesiasticæ explicatam dedimus. Vnicum adhuc ex ipso Vincentio notamus, quod præterire nefas fuerit. *Antiqua, inquit ille, Sanctorum patrum* Cap. 39. *consensio non in omnibus divine legis quasiunculis, sed solum,*

C

certè

Cap. ante-
penulti-
mo.

certè præcipuè, in fidei regulâ, magno nobis studio & investigan-
da est & sequenda. Rursus: Necessè est, ut ad unam Eccle-
siastici sensus regulam Scripturæ cælestis intelligentia dirigatur,
in iis duntaxat præcipuè questionibus, quibus totius catholici
dogmatis fundamenta nituntur. Quando itaque consensum
antiquitatis proximo post Scripturas loco commendam^{us}
& magni facimus, non hoc volumus, quòd in quibusvis
Scripturæ locis interpretandis aut quæstionibus, quæ
absque numero circa articulos & fundamenta fidei, si
licentiæ indulgeas, excitari possunt, decidendis, con-
sensus ille advocari vel possit vel debeat, sed tum demum
ejus sit usus, quando de ipsis fidei articulis & fundamen-
tis, præsertim contra hæreticos negantes aut perverten-
tes, agitur.

XXVI. Per probè perceptam sententiam nostram ple-
ræque objectiones à nonnullis hæctenus allatæ suâ spon-
te concident. Obiter nihilominus liceat unam atque
alteram afferre. Et primum quidem inclementer ad-
modum excipitur, si consensum antiquæ Ecclesiæ vo-
cemus principium conclusionum Theologicarum se-
cundarium, præsertim si addatur, esse principium non
tantum ad hominem, ut loquimur, sed ad rem quoque.
Verum si quis consideret latitudinem termini, qui prin-
cipii nomine venit, non indignabitur, si audiet illum
consensui antiquitatis Ecclesiasticæ imponi. Si enim
tertio illo à nobis proposito significato capias, pro sede
seu domicilio, ex quo probationes desumimus, quis au-
sit traditioni illi hanc appellationem denegare? Si ve-
rò principii vocem accipias pro principio cognoscen-
di complexo sive propositione, ex quâ aliæ deducantur,
idoneâ, sanè principium jure meritoque vocaveris il-
lam, quam attulimus in fine Th. 119, ex Scripturâ per
mo-

Suprà nu-
mero 4.

modum conclusionis deductam, & sub quâ rursus con-
clusiones aliæ elici possint; præsertim quum id nominis
falsis quoque propositionibus tribuatur, v. gr. quum
dicimus disputatorem procedere è falsis principiis. No-
tanter dico esse principium cognoscendi: nunquam e-
nim sive venerandus Parens sive præceptor meus Cla-
rmus Hornejus ὁ μακροχρόνιος, docuerunt aut scripserunt, con-
sensum hunc esse principium constitutivum rerum credendarum,
non confirmativum seu roborativum tantum. Interim ter-
mino illi non adeò tenaciter inhæremus, ut ferre neque-
amus illum alio commutari. Per nos enim licet ut qui
sine nausæa eum vix audire sustinent dicant cum D. Bal-
thasare Mentzero; *perpetuum consensum omnium, qui unquam* Exegefi ad
vixerunt piorum Ecclesie doctorum, esse testimonium secundari- Epilog.
um à priori (Scripturis divinis) dependens eiꝯ conforme. Aug. Conf.
Iam verò quicquid testimonii rationem habet, idem
quoque principium cognoscendi censendum esse ma-
nifestum est. Deinde esse consensum istum principium
non tantum ad hominem sed & ad rem, ita probatur:
Cui S. Scriptura tribuit, quòd ab erroribus fundamen-
ta evertentibus immunis sit, ejus auctoritate uti licet
tanquam principio non ad hominem tantum sed etiam
ad rem, ad omnem videlicet illum qui Christiano nomi-
ne censerì cupit. Atqui universali Ecclesie Sacra Scriptura
tribuit, quòd ab erroribus fundamenta evertentibus im-
munis sit. Ergo ejus auctoritate uti licet &c.

XXVII. Alia objectio hoc modo proponi solet.
Principium scientie coævum est ipsi scientie. At consensus an-
tiquitatis quinque secularis (ita enim novo vocabulo ap-
pellant) longè posterior est ipsa scientia rerum divinarum in
N. T. credendarum. Ergo. Respondetur ad Majorem,
principium quidem prius esse eo, cujus sit principium;

atque adeo, quod principium cognitionis attinet, non
requiri ut sit prius re illâ quæ cognoscitur, sed suffice-
re ut sit prius hac ipsâ ex tali principio derivatâ cog-
nitione rei quæ cognoscitur, seu re cognitâ ut cognitâ.
s. Met. c. 1,
q. 1, sect. 4. *Principia cognitionis, ait rectè Fonseca, non dicuntur absolute*
principia rei cognitæ, sed cognitionis illius, seu, quod idem est, rei
cognitæ ut cognitæ. Sit itaque consensus ille, qui è sym-
bolicis & scriptis doctorum priscae Ecclesiae innotescit,
posterior illis divinis rebus, hodie tamen hominis inde
addiscentis cognitionem antecedit, quod ad principi-
um cognoscendi sufficere diximus. Sic fumus est prin-
cipium cognoscendi ignem; vestigium leporis, cogno-
scendi & investigandi leporem, licet ignis fumo, lepus
vestigio tempore sit prior. Eodem recidit, si quis di-
xerit, articulos fidei creditos prius fuisse, quàm profer-
ri potuerit tot ecclesiarum & seculorum consensus. Et
si quid hujusmodi objectiones efficerent, id non minùs
contra Scripturam quàm contra legitimam traditio-
nem obtineret. Prius enim articuli fidei credebantur,
quàm ullâ scripturâ consignarentur. Quod tamen in-
fallibili Scripturæ auctoritati nihil detrahit.

XXIIX. Porro objicitur, quòd testimonium Ec-
clesiæ tantum sit auctoritatis humanæ, & proinde non
possit esse principium cognoscendi fidem divinam. Ar-
gumentum erit tale: Nullum testimonium humanum
est principium cognoscendi ejus, quod credendum est
fide divinâ. Testimonium Ecclesiæ est testimonium
humanum. Ergo non erit principium cognoscendi ea,
quæ creduntur fide divinâ. Observandum autem est,
auctoritatem Ecclesiæ aliam externam esse in eo posi-
tam, quòd hodie illa complectitur florem generis hu-
mani, & quidquid in orbe est literis & scientiis excul-
tum,

tum, ut quod extra eam est, cum ipsa comparatum, barbarum videri possit & indoctum. Hinc itaque fortitur auctoritatem inducendi sive commovendi hominem, ut Christianam religionem & doctrinam præ cæteris æstimet & amplectatur. Auctoritas autem interna, in eo posita, quod Christus promisit se Ecclesiæ perpetuò adfuturum & præstiturum, ne adversus eam portæ inferorum prævaleant, ex Scripturis demonstrata in animo hominis Christiani efficit, ut quod illa unanimi consensu semper professa fuit & profitetur, coelestem veritatem esse non dubitet. Priorem sensum si spectemus, falsa est Major: si posteriorem, Minor.

XXIX. Faustus Socinus, magnus ille hæreticus & novator, ut vim auctoritatis, quâ pollet unanimis consensus antiquæ Ecclesiæ, enervet, causatur multa Patrum scripta deperdita esse, ut ex cæteris, qui supersunt, *ὁμοφροσύμων* eorum *ῥήσις* cognosci nequeat. Sane novimus benè multa sanctorum veterum scripta, & inter illa quoque non pauca insignia, temporum injuriis, jacturâ haut levi, intercidisse. Certum est nihilominus, magnorum Ecclesiæ luminum & martyrum Christi egregias lucubrationes divinâ providentiâ servatas, è quibus quænam eorum tempore totius Ecclesiæ fides fuerit, certitudine tantâ, quanta de rebus ab hominibus & inter homines gestis esse potest, innotescat. Hisce autem conjungi ut possunt ita debent Symbola & œcumenicorum conciliorum confessiones, quæ majorem etiam & promptiorem, quàm Patrum scripta vim probandi habent, quum non seorsim hujus aut illius, sed junctim universæ Ecclesiæ sententiam proferant, præsertim ex quo universaliter receptæ & approbatæ sunt.

Disput. 4.
sect. 2. de
Trinit. ch.
75.

XXX, Probamus autem quæ Socino eruditè re-
posuit venerandus b. m. præceptor noster Dn. D. Hor-
neius. *Si ad id, inquit, ut scias antiquitatem de hac aut illâ
re consentire, non sufficit, ut cuncti illorum temporum scriptores
id concorditer testentur, sed prætereare requiritur, ut illi ipsi omnes
id scripserint, qui eâ in re consenserunt, nihil in universum tale
ex antiquitate constare potest.* Et post pauca: *Sed nec id an-
tiquitatis consensu firmari deinceps dicemus, Persas à Græcis a-
pud Marathonem & Salaminem, aut Romanos ab Hannibale ad
Thrasimenum & Cannas devictos esse, quia nec trecenti scripto-
res, qui olim pugnam Marathoniam, nec multi qui Cannensem
descripserunt, hodie supersunt, multò minùs omnes, qui iis tem-
poribus vixerunt, historias condiderunt.* Hæc ille.

XXXI. Existimo nunc satis liquere, quænam no-
stra sit de universalis primævæ Ecclesiæ, sive de Ecclesi-
asticæ traditionis auctoritate sententia: nempe quòd ex
Sacra Scripturâ, utpote quæ sola summum & primum
sit principium, suam vim fortiatur; quòd sit principi-
um secundarium non rerum ipsarum, sed conclusio-
num sive principium cognoscendi, non essendi; quòd
ad articulos fundamentales & necessarios restringatur,
nec ad quasvis quæstiones vel dubiorum Scripturæ lo-
corum interpretationem extendatur; quòd per eam ni-
hil aliud, quàm quod in Scripturâ traditur, confirme-
tur; quòd ejusmodi confirmatio non sit simpliciter ne-
cessaria, sed faciat ad hæreticos ampliùs & uberiùs re-
tundendos; inprimis quòd Romanorum Pontificum
post meliora secula invectas novitates, superstitiones,
corruptelas & dominatum prosternat. Verbi gratiâ, si
Pontificii contra nos demonstrare possunt suum Pon-
tificem divinitus & ab ipso Christo constitutum esse u-
niversæ Ecclesiæ principem, qui in eâ vices Christi o-
beat,

beat, cuncta regat & disponat, Episcopos constituat & indignos amoveat, quin exorta dubia & disputationes infallibili sententiâ definiat, imò Imperatores & Reges tum propter hæreses & delicta, tum propter ignaviam vel imperitiam gubernandi deponat, eorumque subditos à juratâ fidelitate adsolvat: si hæc, inquam, contra nos de suo Pontifice Pontificii demonstrare & evincere poterunt, rem totam factam habebunt. Imò si vel solam infallibilitatem evicerint non erit, quòd de ullo amplius sint solliciti: firmo enim talo stabunt Tridentina & quæcunque alia Pontificia anathemata. Ceterum præter Scripturam admittunt illi & magni faciunt Traditionem; adeo, ut si nec Scripturâ, in quâ nullibi Romani Pontificis fit mentio, nec ex Traditione evincere possint, omnia ista suapte sponte corruant. Quin sequetur Pontificem perduellem esse Christi, quòd in ejus regnum involet, & ibi vicariam potestatem sine mandato usurpet; imò universi orbis imperia & regna petulanter invadere, eorumque ima fundamenta quassare, ut propterea dignus sit, quem omnes patriæ & Principum suorum amantes detestentur & abominentur. Si Pontificia, inquam, infallibilitas & potestas nec ex sacrâ Scripturâ nec ex genuinâ Traditione adferri & evinci potest; ejusmodi conclusio certò & necessariò inferetur.

XXXII. Sed ista ulterius hîc persequi nolumus. Adjungemus saltem de Traditione universali ecclesiasticâ judicium B. Lutheri ex epistolâ, quam scripsit ad Albertum Ducem Borussiae. *Es ist dieser Articul / nempe* Tomo 5.
de præsentia Dominici corporis & sanguinis in sanctâ Ien. edit.
Eucharistia, nicht eine Lehre oder Auffsatz ausser der Schrift / anni 1588.
von Menschen erdichtet / sondern klârlich im Evangelio durch pag. 488.
helle /

helle/ reine/ vngeweißelte Wort Christi gestiftet vnd gegründet
det/ vnd von Anfang der Christlichen Kirchen in aller Welt/
bis auff diese Stunde / einträchtiglich gegläubet vnd gehalten/
wie das außweisen der lieben Väter Bücher vnd Schrift/
bende Griechischer vnd Lateinischer Sprache/ dazu der tägliche
Gebrauch vnd das Werck mit der Erfahrung bis auff diese
Stunde. Welches Zeugnis der ganzen heiligen Christlichen
Kirchen/ (wenn wir schon nichts mehr hetten) sol vns
allein gnugsam seyn/ bey diesem Articul zu bleiben/ vnd darüber
keinen Kottengeist zu hören noch zu leiden. Denn es
gefährlich ist vnd erschrocklich / etwas zu hören vnd zu glauben
wider das einträchtige Zeugnis/ Glauben vnd Lehre der ganzen
heiligen Christlichen Kirchen/ so von Anfang her/ nun über
funffzehen hundert Jahr in aller Welt einträchtiglich gehalten
hat. Wemns ein new Articul were / vnd nicht von
Anfang der heiligen Christlichen Kirchen/ oder were nicht bey
allen Kirchen/ noch bey der ganzen Christenheit in aller Welt
so einträchtiglich gehalten / were es nicht so gefährlich vnd
schrocklich davon zu zweiffeln / oder disputiren obs recht sey.
Nu er aber von Anfang her/ vnd so weit die ganze Christenheit
ist/ einträchtiglich gehalten ist/ wer nun daran zweiffelt /
der thut eben so viel/ als gläubet er keine Christliche Kirche /
vnd verdambt damit nicht allein die ganze heilige Christliche
Kirche/ als eine verdampfte Kegerinnc / sondern auch Christus
selbst mit allen Aposteln vnd Propheten / die diesen Articul da wir
sprechen (Ich gläube eine heilige Christliche Kirche) gegründet haben/
vnd gewaltig bezeuget/ nemlich/ Christus Matth. 28: Siehe ich bin
bey euch bis an der Welt Ende. Vnd S. Paulus 1. Timoth. 3: Die
Kirche Gottes ist eine Seule vnd Grundfaste der Wahrheit. Et post
pauca: Wider der ganzen heiligen Kirchen so lang her gebrachten
vnd allenthalben gehalten Glauben vnd einträchtig Zeugnis etwas

was zu lehren gestatten / so mans wol könnte wehren / ist ein
vntreglich Last des Gewissens. Ich wolt lieber nicht allein
aller Rottengeister / sondern aller Käyser / Könige vnd Für-
sten Weisheit vnd Reche wieder mich lassen zeugen / denn ein
lota oder ein Tüttel der ganzen heiligen Christlichen Kirchen
wider mich hören oder sehen.

XXXIII. Dicent fortè, de universali quidem pri-
scæ Ecclesiæ consensu rectè affirmari, quòd ei non sit
contradicendum; sed eum erui, ostendi, vel ob oculos
poni non posse. Valde verò ineptum foret B. Luthe-
rum aliosque optimos doctores ad eum provocare, si e-
rui non posset; provocare videlicet ad id, quod in re-
rum naturâ non sit. Fuerit enim argumentum ineffi-
cax & nullum, si sola Major certa sit, Minor autem pro-
bari nequeat.

XXXIV. B. Luthero jungamus Philippum
Melanchthonem, qui responsione ad Clerum Coloni-
ensem, *Regulam*, inquit, *sequimur certam doctrinæ, scripturæ*
Prophetarum & Apostolorum; Symbola, Apostolicum, Nica-
num & Athanasii; sententias synodorum veterum, quæ pro-
bantur, Nicæna, Byzantina, Ephesina, Chalcedonensis, & simi-
lia purioris Ecclesiæ vetusta testimonia. Nec dubitamus hoc
genus doctrinæ, quod profitentur Ecclesiæ nostræ, verè esse con-
sensum Ecclesiæ catholice Christi. Item Epistolâ ad Angliæ
Regem Henricum octavum: Nostra habent evidens & fir-
rum testimonium primæ ecclesiæ, quod non dubito omnium poste-
riorum iudiciis opponere, qui veterem doctrinam, veteres ritus
multis erroribus contaminarunt. Quin ipsa Augustana con-
fessio Epilogo ultimo: Manifestum est, nos diligentissimè
cavisse, ne qua nova & impia dogmata in Ecclesiæ nostras serpe-
rent. Nova dogmata caveri non possunt, nisi constet
quæ sint antiqua; & nisi certum sit si dicatur, Quod de-
stitui-

Tomo 2;
pag. 96.

Tomo 4
in fine.

D

stitui-

stituitur antiquitatis testimonio, non est antiquum, sed novum.

XXXV. Pridem produximus **eximium Doctorem** Martinum Chemnitium, *confessum nos ab illis dissentire, qui fingunt opiniones, quae nulla habent testimonia ullius temporis in Ecclesia. Item nullum dogma in Ecclesia novum & cum tota antiquitate pugnans recipiendum esse. Hoc autem eodem recidit, & notitiam antiquitatis supponit. Idem Praefatione in quartam partem Examinis decretorum Concilii Tridentini de Illustrissimi Principe Iulio, academiae hujus Iuliae conditore testatur, quod Generosissimis Filiis suis, ut meminissent praecipua capita doctrinae caelestis non obiter & in superficie, (quod dicitur) sed ex ipsis fundamentis sibi cognoscenda esse, voluerit à primis annis tradi, commendari & proponi talia scripta, in quibus ex Sacra Scriptura fundamentis, & ex vera antiquitatis consentientibus testimoniis, doctrina explicetur, & errorum atq; superstitionum solida refutationes monstrantur.*

XXXVI. Eximio Doctori jungatur alius eximius, nempe D. Iohannes Gerhardus, qui quinque-secularem, quam vocant, antiquitatem amplexus Loco de Ecclesia, numero cciv, *Certum est, inquit, antiquam Ecclesiam primis quingentis annis veram Ecclesiam fuisse, & Apostolorum doctrinam tenuisse. Et numero ccv: Parati sumus singula fidei nostrae capita cum Pontificiis controversa ex Patrum claris & disertis testimoniis comprobare: ideo non improbarur nobis prior ille modus, ut ex scriptis Patrum, qui primis quingentis annis vixerunt, in singulis articulis testimonia colligantur.*

XXXVII. Accedat D. Iohannes Georgius Dorscheus, qui Collatione ad concilium Francofurtense, *Pulcrum est, inquit, jucundum est, utile est, imò propter ad-*
versa-

versarios corruptæ imaginationis nonnunquam necessarium est
videre quomodo doctrinâ Iesu Christi ab ipso & Apostolis præ-
dicata, seculis aliquot sequentibus floruerit & longè lateq; pro-
pagata fuerit in orbem terrarum. Testimonium illud historicum
si jungatur sacrarum literarum auctoritati, mirificè percellit
adversarios veritatis. Hæc ibi Dorscheus.

XXXIIX. Accedat D. Iohannes Hulfemannus,
qui Disputatione de Præscriptione, quam anno abhinc
oçtavo Lipsiæ habuit, affirmat, Augustanæ confessionis Pro-
fessores tenacissimè adherere & insistere eidem doctrinæ & fi-
dei, quæ ante factum schisma, id est, annum Christi millesimum
quingentesimum, tamquam publica & communis fides univer-
sali & Catholica Christi Ecclesiæ, omnibus ubique Christianis
ad credendum & observandum, tanquam de fide fuit proposita;
quantacunque, inquit, ex Symbolis & Decretis Oecumenicis, ubi-
que inter Christianos receptis, potuit & poterit nobis demonstra-
ri. Fatetur ante eum, quem expressit, annum univer-
sali Ecclesiæ fidem fuisse veram fidem; alioquin enim
non diceret, Professores Augustanæ confessionis illi te-
nacissimè adherere: & fatetur eandem ex symbolis &
decretis œcumenicis, ubique inter Christianos rece-
ptis, demonstrari posse.

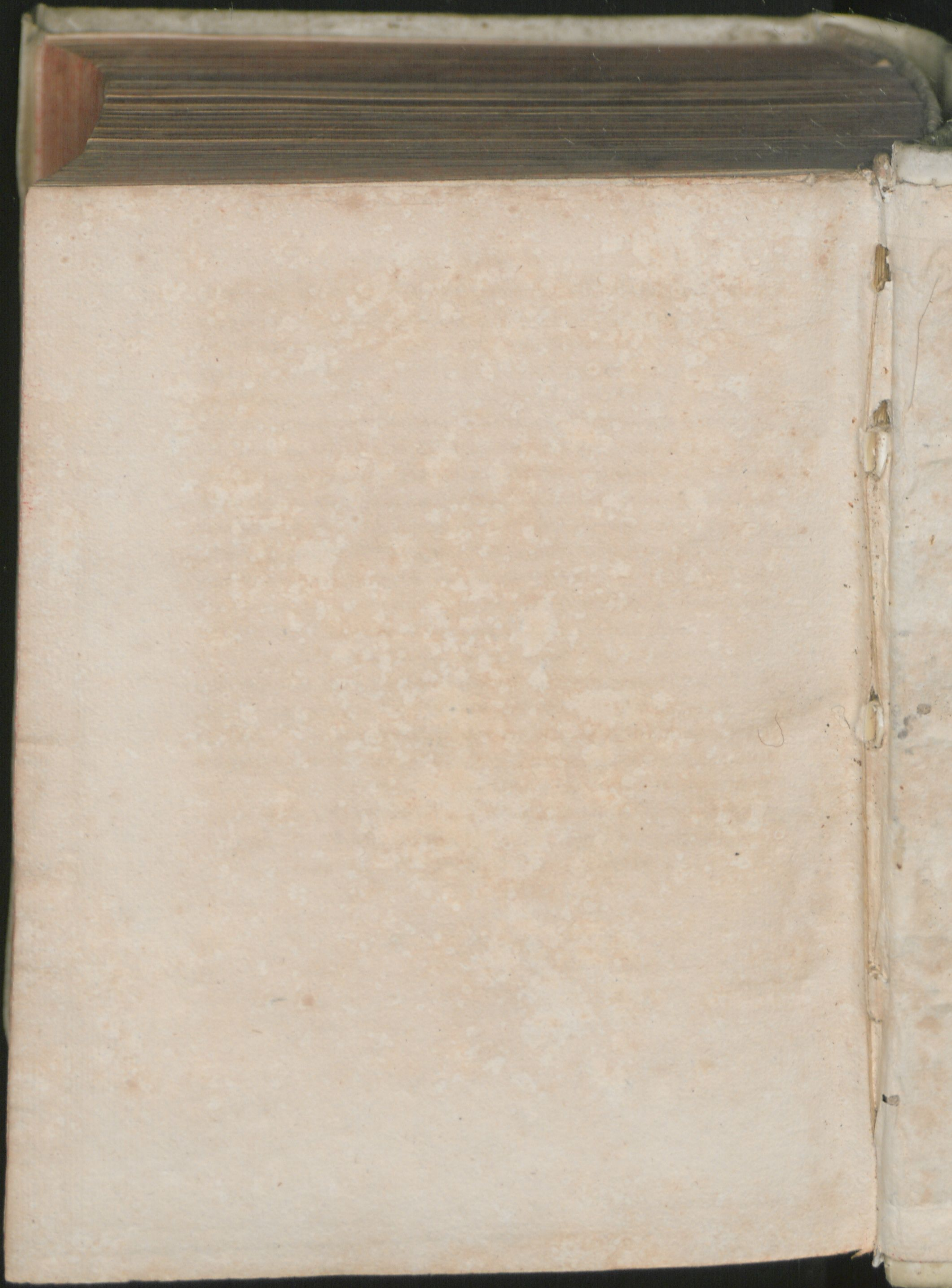
XXXIX. Accedat etiam tandem D. Iohannes Schar-
fius, qui anno c15 15 xl adhuc Licentiatus extraordi-
narias Theologicas lectiones exorsurus, & Programma-
te studiosos ad audiendum invitans, *Id agam*, inquit,
oportet fideliter, ut devotis factis votis, ex puro Dei verbo, &
consensu Ecclesiæ Catholicæ perpetuo, in timore Domini, tan-
quam in conspectu iusti iudicis, probe ac candidè examinentur
omnia, quæ ad rem ipsam, fidem, & salutem nostram pertinent.
Et ista nunc hîc sufficiant. DEVS pacis conterat sata-
nam sub pedes nostros citò; ut aliquando fiat, quod ha-

bet Recessus Imperii, quo anno superioris seculi quinquagesimo quinto Pax religionis, quam vocant, sancitur, nempe, Es sol die freitig Religion nicht anderst / dann durch Christliche / freundliche / friedliche mittel vnd wege zu einhelligem Christlichen Verstande vnd Vergleichung gebracht werden. Præcessit paullò antè: Es sol ein jeder den andern mit rechter Freundschaft vnd Christlicher Lieb meinen.

XL. Quamvis autem res videatur mirum in modum difficilis & intricata, non tamen inter impossibilia refertur vel spes omnis abjicitur Instrumento Pacis inter Sacras Majestates Cæsaream & Suedicam confecto. Iubet enim non semel, quæ transacta sunt, haberi rata, usq; dum de Religionis dissidiis per Dei gratiam conventum fuerit: nempe si non ubique terrarum, saltem in Germaniâ. Additur, Si verò, quod Deus prohibeat, de Religionis dissidiis amicabiliter conveniri non possit, nihilominus hac Conventio perpetua sit, & Pax semper duratura. Desiderium igitur & spes aliqua tollendorum vel saltem minuendorum dissidiorum, & consilia in eum finem sine omni determinatione & præjudicio non nisi consultationis & considerationis ergo proposita, impietatis & improbi syncretismi accusari, vel diabolicæ inspirationi imputari non debent. Qui accusant aut imputant, quale Christi mandatis obsequium præstent, & quomodo cum cæteris Christianis consentiant, si præferociâ & odio possunt, expendant. DEVS, apud quem nihil est quod fieri nequeat, mitiorem & meliorem mentem, quam hæctenus tantopere averfantur, clementer indat.

NB. Numero XXIV sub finem lege, synodorum quod attinet, earum auctoritas &c.

F I N I S.

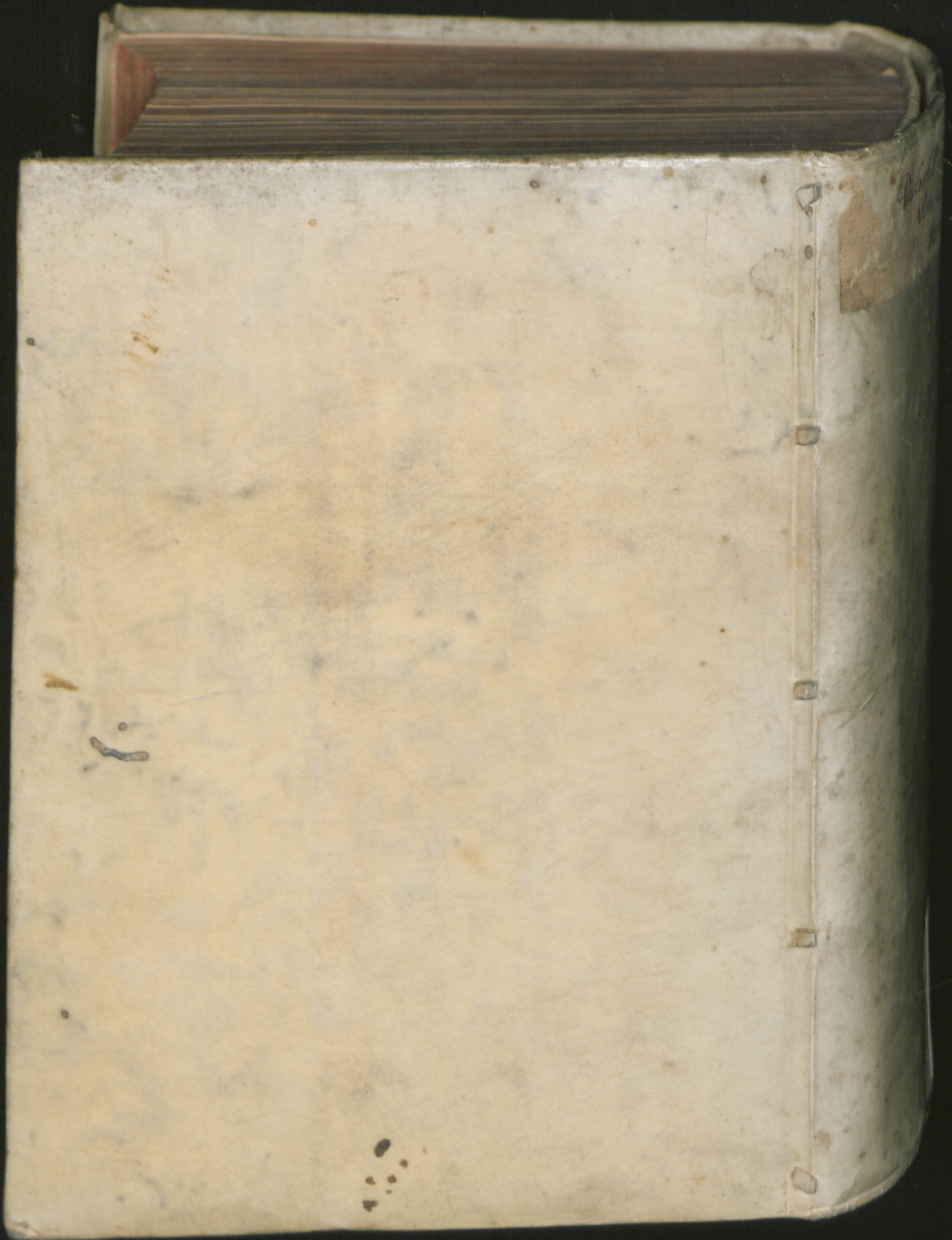
AB: 154014

X2617813

R

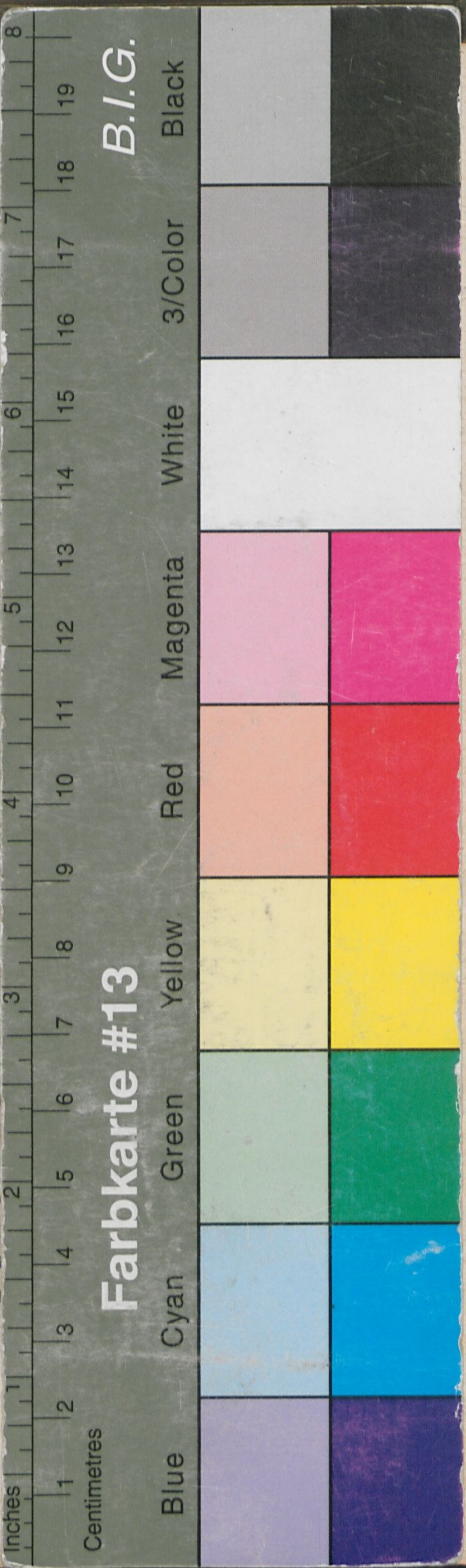
VD 17

20.
DE
UNIVERSALIS
PRIMÆVÆ ECCLESIAE
AVCTORITATE
EXERCITATIO,
QVAM
AVSPICE DEO OPT. MAX.
SVB PRAESIDIO
FRIDERICI VLRICI CALIXTI
S. THEOL. D. ET PROF.
PVBLICE
IN ACADEMIA IVLIA
DIE MARTII
SVSTINEBIT
IOHANNES HINSCHE
SEBENSIS.

HELMESTADT,
IN TYPOGRAPHEO CALIXTINO EXCVBIT
HENNINGVS MULLERVS.
CIS 1744.

F. art.
um op
am ve
disti
pauc
non
talita
bi in
na du
tur, l
itate
s con
eorum
idio or
Ioha
m. est
onspec
s c. x
rtator
s illor
ecunde
em pi
in do
five sp
ofitiv
j, im
j, qua
aos &
eptur
erit,
7. Hir
Catilin
s, impi
F

